

Imam Sadiq Research Institute

for Islamic Sciences

Research Institute Social Studies

P. ISSN: 2345-5705 & E. ISSN: 2717-3720

Website: <http://gofteman.isri.ac.ir>

Volume: 1 ; Number: 1

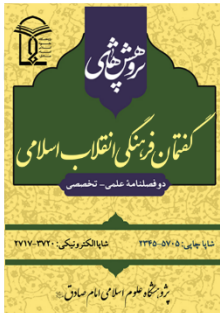
Investigating the Effect of Educational Programs on the Institutionalization of Religious Values of the Islamic Revolution

Gholamreza Veisi*, Masoume Kalhor**

doi: <https://doi.org/10.22034/CDR.2021.140562>

Received: 2024/3/5 ; Accepted: 2024/6/12

Type of Article: Promotional
(245-265)

Abstract

The purpose of this research is to investigate the effect of educational programs on the institutionalization of religious values of the Islamic Revolution. The basic question in this research is how educational programs affect the institutionalization of the religious values of the Islamic Revolution. This research is applied in terms of purpose and correlation type, which was carried out in the form of a survey. The statistical population of this research includes all educational educators teaching in secondary schools in Qom province. The size of the community in this research was 186 people, and based on this size of the community, the statistical sample was calculated based on the "Karjesi-Morgan" table, and 121 people were considered for the communities. In this research, a questionnaire was used to collect data. The questionnaire that was used in this research was used to determine the reliability of the questionnaire using "Cronbach's alpha" test and to perform inferential analysis using SPSS software and "t" test to confirm or reject the hypotheses. The results of analysis and the data analysis showed that the variables examined in this research, including teaching-learning methods, human resources of educational programs, the content dimension and the evaluation dimension are effective in the institutionalization of religious values of the Islamic Revolution.

Keywords: Islamic Revolution, Institutionalization, Religious Values, Educational Program.

* Assistant Professor, Educational Sciences Department, Social Studies Research Institute, Imam Sadiq Islamic Sciences Research Institute (corresponding author), rezavaisi@gmail.com.

** Master's degree in Educational Sciences, Faculty of Humanities, Qom Branch, Islamic Azad University, kalhor_m@gmail.com.

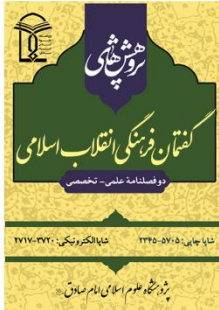

پژوهشگاه
علوم
اسلامی
امام
صادق

پژوهشگاه مطالعات اجتماعی

P. ISSN: 3795-2538 & E. ISSN: 2783-1299

نشانی پانگاه نشریه: <http://goteman.hri.ac.ir>

*. استادیار گروه علوم تربیتی، پژوهشگاه مطالعات اجتماعی، پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق (نویسنده مسئول)، rezavaisi@gmail.com.
**. دانش آموخته کارشناسی ارشد علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، kalhor_m@gmail.com

بررسی تأثیر برنامه‌های تربیتی آموزش و پرورش در نهادینه‌سازی ارزش‌های دینی انقلاب اسلامی

غلامرضا ویسی*، معصومه کلهر**

شناسه دیجیتال (DOI): <https://doi.org/10.22034/CDR.2021.140562>

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۲/۱۵، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۳/۲۳

نوع مقاله: ترویجی

(۲۶۵-۲۴۵)

چکیده

هدف از این تحقیق بررسی تأثیر برنامه‌های تربیتی آموزش و پرورش در نهادینه‌سازی ارزش‌های دینی انقلاب اسلامی است. سؤال اساسی در این پژوهش آن است که برنامه‌های تربیتی آموزش و پرورش در نهادینه‌سازی ارزش‌های دینی انقلاب اسلامی چگونه تأثیر می‌گذارند. این تحقیق، از نظر هدف کاربردی و از نوع همبستگی است که در قالب پیمایش به اجر درآمد. جامعه آماری این تحقیق، شامل کلیه مربیان پرورشی مشغول به تدریس در مدارس متوسطه‌ی استان قم می‌شود. حجم جامعه در این پژوهش، ۱۸۶ نفر بوده است و بر اساس این میزان از حجم جامعه، نمونه آماری بر اساس جدول «کرجسی - مورگان»، محاسبه شده است که برای جوامع، ۱۲۱ نفر در نظر گرفته شد. در این تحقیق، از پرسشنامه برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده شده است. پرسشنامه‌ای که در این تحقیق استفاده شد، برای تعیین پایایی پرسشنامه از آزمون «آلفای کرونباخ» و برای انجام تحلیل‌های استنباطی از نرم‌افزار SPSS و آزمون «تی»، برای تایید یا رد فرضیه‌ها استفاده شده است. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که متغیرهای مورد بررسی در این پژوهش، شامل روش‌های یاددهی-یادگیری، منابع انسانی برنامه‌های تربیتی، بعد محتوای و بعد ارزشیابی در نهادینه‌سازی ارزش‌های دینی انقلاب اسلامی تأثیرگذار است.

واژگان کلیدی: انقلاب اسلامی، نهادینه‌سازی، ارزش‌های دینی، برنامه تربیتی

۱. مقدمه و بیان مسئله

تعلیم و تربیت در دنیای کنونی، خواه ناخواه متأثر از دگرگونی‌های پرشتابی است که در دانش تجربی نو، سبک زندگی، تغییر نگرش‌ها و پیشرفت‌های فناوری وجود آمده است. در چنین موقعیتی بدیهی است نظام تعلیم و تربیت کشور ما که؛ مترصد حفظ استقلال، هویت دینی و ملی است و بر اندیشه‌ها و آرمانها و مبانی تربیت اسلامی و ملی تأکید دارد با تهدیدها و چالش‌هایی مواجه باشد (مرادی، ۱۳۹۲).

بازنگری در نهاد آموزش و پرورش با رویکرد اسلامی پس از انقلاب اسلامی با هدف حفظ دستاوردهای انقلاب اسلامی، ترویج ارزش‌ها و معارف اسلامی، مبارزه با افکار انحرافی و مخرب پس از دوران پیروزی انقلاب و با انگیزه‌های سیاسی همراه بود. مسائلی چون هنجارهای رفتاری دانش‌آموزان و مهارت‌های زندگی، بعدها و با توجه به اقتضانات و اوضاع پیش‌آمده به دیگر فعالیت‌ها و مسئولیت‌های امور تربیتی افزوده شد و در واقع در پیدایش این نهاد نقشی نداشته‌اند. اسناد و عملکرد این نهاد در دهه نخست انقلاب اسلامی، نشان می‌دهد که امور تربیتی، کارکردی سیاسی داشته و وظیفه‌ی آن، مبارزه با گروه‌های سیاسی مخالف انقلاب، بازماندگان رژیم سابق و نیز تأمین نیرو برای جبهه و جنگ بود؛ از این رو، با تثبیت نظام جمهوری اسلامی، حذف گروهک‌ها و پایان جنگ، این وظیفه پایان یافت (مزیدی، ۱۳۹۲: ۶).

در نظام آموزش و پرورش کشور، سعی بر آن است که تربیت دانش‌آموزان در چهارچوب انقلاب اسلامی صورت پذیرد. اما این سعی با وجود برخی از موفقیت‌ها با دشواری و بن‌بست‌های بسیاری روبه‌رو است. برخی از این ناکامی‌ها به دلیل تغییرات معرفتی و دگرگونی جامعه جهانی است و برخی از آنها نیز به دلیل سوء عمل و فهم نسبت به تربیت دینی است. از این رو بررسی و تحلیل ناکامی‌های مذکور، در گرو شناخت منشا آسیب‌ها و شاخص‌هایی سلامت و تربیت دینی است.

مطالعه و بررسی و مشاهده رفتار دانش‌آموزان، نشان می‌دهد، به طور شایسته‌ای ارزش‌های انقلاب اسلامی نهادینه نشده است و بیم آن می‌رود که دانش‌آموزان روزبه‌روز از

آن ارزش‌ها فاصله گرفته و نسبت به آن بی‌توجه شوند. «سادئی» در مقاله‌ای تحت عنوان آسیب‌شناسی و آسیب‌پذیری دینی چنین بیان می‌کند اگر آموزش و پرورش با هماهنگی سایر نهادهای اجتماعی و خانواده، بتواند به چنین اهدافی نایل آید، بسیاری از مشکلات فردی و اجتماعی کاهش یافته و تهاجم فرهنگی بیگانه به نسل نو، چندان کاری از پیش نخواهد برد و در زمینه‌های فکری و اخلاقی، مصون از انحراف خواهند ماند. قرار گرفتن نسل نوجوان در یک چارچوب ارزشی-اخلاقی و متکی بر مبنای اعتقادی دینی، به‌گونه‌ای او را نظام‌مند و اصولی بار خواهد آورد که زرق و برق‌های ظاهری زندگی، او را متزلزل نخواهد ساخت. نمونه‌هایی از این جوانان را ملت ما، در طول دوران انقلاب و خصوصاً جنگ تحمیلی مشاهده کرده‌اند (آلتاس^۱، ۲۰۱۵).

آن‌چه یک جوان را در مصاف با دشمن با همه توانمندیش استوار نگه داشت، عشق و محبت، همراه با آگاهی و شعور و ارزش‌های والای الهی و انسانی است که در وجودش شکل گرفته بود. متأسفانه پس از گذر از آن دوران، امروز شاهد آن هستیم که فارغ‌التحصیلان آموزش و پرورش، آن‌چنان که باید، رضایت خانواده، جامعه و مسئولین نظام را فراهم نمی‌آورد و عمده‌ی آنان در همه ابعاد انقلابی و اسلامی، از خود حساسیتی قابل توجه بروز نمی‌دهند و گاهی شاهد هستیم دانش‌آموزان انقلابی، در بین هم‌کلاسی‌های خود، غریب و در اقلیت هستند. وجود چنین موضوعی در آموزش و پرورش موجب شده است که برخی مسائل اجتماعی مانند بی‌عدالتی‌ها، بی‌تقوایی‌ها، بی‌احترامی به والدین، بدحجابی و عدم صداقت در میان دانش‌آموزان و نوجوانان شیوع یابد. (کریمی، ۱۳۸۳، ص ۵) بر این اساس مسئله محوری در این پژوهش آن است که نقش و جایگاه نهاد آموزش و پرورش در نهادینه‌سازی فرهنگ انقلاب اسلامی چیست؟ چه آسیب‌ها و عواملی در نهاد آموزش و پرورش مانع نهادینه‌سازی فرهنگ انقلاب اسلامی هستند؟

۲. پیشینه تحقیق

موسوی نیای زارع (۱۳۹۳) در مقاله خود با عنوان بررسی آسیب‌شناسی تربیتی دینی در

آموزش و پرورش معاصر ایران به این نتیجه رسیده است که از میان عوامل متعدد مرتبط و موثر در تربیت دینی، عواملی که باعث به کارگیری روش‌های آسیب‌زا از سوی معلمان در مدارس می‌شود و همچنین تفاوت‌های فردی معلمان بیشترین تاثیرگذاری را دارند. در پایان، پیشنهادها و راهکارهایی در مورد بهبود وضعیت تربیت دینی ارائه گردیده است.

مزیدی و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهش خود با عنوان بررسی آسیب‌شناسی فعالیت‌های پرورشی و امور تربیتی از دیدگاه مربیان به این نتیجه رسیده است که آسیب‌های موجود برخاسته از ساختار، شیوه اجرا و انگیزش مادی و معنوی مربیان است.

اکبری (۱۳۹۳) در تحقیق خود با عنوان تربیت دینی را با توجه به اسناد تحول آموزش و پرورش بررسی که با شیوه تحلیل اسنادی صورت گرفت. جامعه آماری شامل سه سند اصلی "سند مبانی نظری تحول بنیادین در نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی جمهوری اسلامی ایران"، "مصوبه سند تحول بنیادین آموزش و پرورش" و "سند تحول راهبردی در نظام تربیت رسمی و عمومی جمهوری اسلامی ایران" بود که محتوای هر سه سند به صورت سرشماری مورد تحلیل و بررسی قرار گرفت. نتایج حاکی از این بود که در هر سه سند به تربیت دینی اهمیت داده شده و تربیت دینی در اولویت سایر ساحت‌های تربیتی بود که از نقاط قوت اسناد مذکور بود. ضمن اینکه در سند مبانی نظری تحول بنیادین در نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی جمهوری اسلامی ایران نسبت به دو سند دیگر به حیطه‌های شناختی، عاطفی و رفتاری بیشتر توجه شده بود. عدم توجه صریح و مستقیم به روش‌های تربیت دینی در حیطه‌های سه‌گانه شناختی، عاطفی و رفتاری از جمله نقاط ضعف این اسناد در پرداختن به تربیت دینی بود. در پایان، به ارائه راهکارهایی با توجه به یافته‌های تحقیق پرداخته شد.

نساجی (۱۳۹۲) در پژوهش خود با عنوان آسیب‌شناسانه تربیت دینی دانش‌آموزان نشان داد: مولفه‌های توجه به عنصر زمان در تربیت دینی، هماهنگی بین کارکردهای محیط اجتماعی و نظام آموزش و پرورش، زنده کردن روحیه نقادی و حقیقت‌جویی دانش‌آموزان، پرهیز از روش‌های تزریقی و منفعلانه، دستیابی به هویت دینی و ارائه راهکارها به منزله عوامل آسیب‌زدا در گفتمان تربیت دینی، از مهم‌ترین یافته‌های این پژوهش است که اجرای

آن توسط معلمان و متولیان تعلیم و تربیت، سبب می‌شود تا تربیت دانش‌آموزان کمتر با آسیب‌ها و چالش‌ها روبه‌رو شود.

عبادی آیین بلاغ (۱۳۹۱) در پژوهش خود با عنوان بررسی آسیب‌شناسی تربیت دینی در برنامه درسی پنهان مدارس متوسطه و راهکارهایی برای بهبود نشان داد: که آسیب‌های تربیت درسی در مقوله برنامه درسی پنهان در دو مقوله اصلی و چند مقوله فرعی طبقه‌بندی می‌شوند که عبارتند از: عوامل روابط انسانی متقابل: «روابط کارکنان با فراگیران، روابط معلمان با فراگیران، روابط فراگیران با یکدیگر» قوانین و مقررات مدرسه «قوانین و مقررات و تربیت دینی، کنترل و محدودیت فعالیت‌های فردی و گروهی فراگیران، فضای دینی حاکم بر مدارس».

۳. چهارچوب نظری

دین زمانی چاره‌ساز دردها و آلام بشری است که مدعیان تدین، مطابق الگوهای دینی خود تربیت شوند؛ بدین ترتیب معلوم می‌شود که دین تا زمانیکه در قالب برنامه‌های تربیتی به رفتارهای حیات فردی و اجتماعی و درون‌پروان خود منتقل نشود، نخواهد توانست به رسالت خود در زمینه سعادت‌مندی انسان و جامعه، جامه‌ی عمل ببوشاند؛ از این‌رو است که می‌توان به ضرورت بلامنازع (تربیت مذهبی و اسلامی) پی برد. خصوصاً در جوامعی که حکومت دینی در آن برقرار باشد. روال ضرورت و اهمیت این امر، غیرقابل تردید بوده و در اولویت آن در برنامه‌های نهادهای اجتماعی کامل ملموس است. با پیروزی انقلاب اسلامی ایران و تشکیل حکومت اسلامی، پیاده کردن ارزش‌های کامل‌ترین دین الهی، در دستور کار حکومت قرار گرفته است؛ به سهولت قابل درک است که دوام فلسفه سیاسی و تضمین امنیت ملی حکومت اسلامی، با تحقق عاجل (تربیت اسلامی) گره خورده است و عدم توجه به این امر حیاتی، تضییع حقوق ملتی را در پی خواهد داشت که با رأی قاطع به این حکومت، انتظار داشتند از دستاوردهای حکومت الهی بهره‌مند شوند (مرتضوی، ۱۳۹۱).

اسلام روش خاصی را برای تربیت انسان‌ها ارائه می‌دهد. روش تربیتی اسلام در قرآن و حدیث و سنت بیان شده است. اسلام سعی دارد تا با آگاه کردن افراد از خود و جهان اطراف،

به تربیت همه‌جانبه شخصیت آنان بپردازد و جامعه‌ای بر اساس برادری، برابری، حق و قانون ایجاد کند. از مهم‌ترین مشخصه تربیت اسلامی، جنبه‌ی اخلاق و پرورش بعد معنوی انسان است. اسلام، الگوی کاملی را برای تربیت انسان‌ها پیشنهاد می‌کند که هدف آن، پرورش انسان‌هایی صالح، درستکار، مومن و متقی است (اکبری، ۱۳۹۳: ۲۸).

ادیان الهی به‌ویژه اسلام، عالی‌ترین دستورالعمل‌ها و اصول اندیشه‌های تربیتی را در اختیار بشر قرار داده است. رهبران این ادیان توانسته‌اند با استفاده از تعالیم دینی در ارتقا سطح تربیت افراد، در اجتماعات مختلف، گام‌های موثر بردارند. اسلام به خاطر محفوظ ماندن قرآن مجید از تحریف و همچنین ثبت اندیشه‌های والای پیامبر اسلام ﷺ و ائمه اطهار ﷺ به دست مسلمانان، از دیگر ادیان موفق‌تر بوده است (نساجی، ۱۳۹۲: ۳۷).

از مسائل عمده نظام تعلیم و تربیت در هر جامعه، چگونگی تربیت و پرورش دینی افراد بر اساس دین و فلسفه اجتماعی حاکم بر جامعه است. بنابراین، آگاهی معلمان و مربیان و کلیه عوامل تربیتی با شیوه‌های پرورش دینی و راه‌های درونی کردن ارزش‌های اسلامی در دانش‌آموزان، امری لازم و ضروری است، تا مربی و معلم موفق، با ذوق و هنر مربیگری و معلمی خود، آنها را در مورد دانش‌آموزان به کار گیرد. مدارس به عنوان نهاد آموزشی و پرورشی، به‌خصوص در جوامعی که مفروضات متافیزیکی - دینی، بر آن حکومت می‌کند، نقش مهمی در تربیت مذهبی دانش‌آموزان به عهده دارد. مدارس به عنوان مراکز در نظر گرفته می‌شود که می‌تواند ایده‌آل‌های مذهبی و دینی مورد در میان عوامل موثر بر تعلیم و تربیت (خانواده، نظام آموزشی و جامعه)، مدرسه نهادی رسمی است که عهده‌دار آموزش است (نوریل، ۲۰۱۳: ۲۰۱۳).

تربیت دینی نه تنها انسان را در این دنیا به فضایل اخلاقی و معنوی می‌آراید و او را به صورت فردی کمال‌جو، دانش‌دوست، باتقوا، ایثارگر و عدالت‌خواه درمی‌آورد، بلکه با ارتباط دادن فرد به مبدا هستی و سوق دادن او به سوی این مبدا، سعادت دائمی او را تامین می‌کند (شرف‌آبادی، ۱۳۹۱). اعتقاد دانشمندان علوم اجتماعی این است که همواره برای ایجاد

نهادی در جامعه، وجود یک نیاز اساسی و استمرار آن نیاز، ضرورت دارد. نهاد امور تربیتی و در پی آن، فعالیت‌های پرورشی در مدارس نیز بر همین اساس در پیکره‌ی آموزش و پرورش نظام جمهوری اسلامی ایران، شکل گرفته است (مزیدی، ۱۳۹۲: ۶).

تعلیم و تربیت وابسته به مکان و از لحاظ مکانی هم دارای ابعاد نسبی می‌باشد. برخی اصول و موارد تعلیم و تربیت برای همه مناطق و مکان‌ها مفید و قابل توصیه است، ولی باید توجه داشت که جغرافیای طبیعی و مکان دارای اقتضانات خاص خود است و تعلیم و تربیت ویژه خود را نیازمند است. ابن خلدون، از متفکران جهان اسلام و مونتسکیو از اندیشمندان غربی (در کتاب روح القوانین) به موضوع رابطه جغرافیا (مکان) و اخلاق و تربیت اشاره کرده اند. با ملاحظه این دیدگاه، مربی با اشخاص و شخصیت‌ها و تنوع روحيات و بالطبع آداب و سنن گوناگون و مقید به مکان یا حداقل برخاسته از محیط‌های گوناگون مواجه است و باید متناسب با نیازها و پرسش‌های هر منطقه و نقطه خاص جغرافیایی، برنامه عملیاتی خاصی را برای اجرا طرح نماید و یا دست کم توانایی جرح و تعدیل برنامه‌های ابلاغی سطوح بالای سازمان را داشته باشد. بدیهی است که بسیاری از توصیه‌ها و استدلال‌ات متفکران در خصوص موضوعات تعلیم و تربیت متناسب با نیازها و شرایط خاص منطقه جغرافیایی ما نیست و شاید مشکلات و نیازهای ما در این مکان و این جغرافیای خاص چیزی کاملاً متفاوت باشد و لاجرم به راهکارهای متفاوت محتاج باشیم (لطیفی، ۱۳۹۰).

تعلیم و تربیت غیر از عوامل زمان و مکان، به متغیر تفاوت‌های فردی نیز وابسته است. ویژگی‌های روحی و جسمی انسان‌ها منحصر به فرد است، یعنی در میان بیش از هفت میلیارد انسان در کره خاکی، حتی دو نفر عیناً مثل هم نیستند. اگر سر انگشتان همه افراد با یکدیگر متفاوت است، می‌توان و باید پذیرفت که روحيات، خصائص و ظرفیت‌های آنها نیز همسان نیست. از این مسیر هم به تعلیم و تربیت متفاوت، بدیع و نو می‌رسیم، علی‌الخصوص اگر به تفاوت‌های بشر این نکته را هم اضافه کنیم که در فرهنگ دینی، آدمیان باید در مسیر الهی تربیت شوند (علاقه‌بند، ۱۳۹۲).

از سوی دیگر اگر قرار بر این است که بشر به سوی صفات و اسماء الهی حرکت کند،

این مسیر حد توقف نداشته و هرگز محدود نمی باشد. همه موارد پیش گفته گویای پیچیدگی مسیر در کنار چند بعدی بودن وجود آدمی است. اگر بپذیریم که مسیر پر پیچ و خم است و روندگان راه نیز قابلیت‌های متفاوت دارند، بدیهی است که باید در معرفی راه توجه لازم را داشت و با مطالعه و مراجعه مکرر، بیراهه‌ها را مشخص و طرق سهل الوصول را توصیف و تبیین کرد. حقیقتاً این رسالتی عظیم است که مربی پرورشی به طور اخص و همه مدعیان آموزش و پرورش به طور اعم باید به آن اهتمام ویژه ای داشته باشند (صفوی، ۱۳۹۰).

خلاء عمیقی که از نظر پرورش در نظام جمهوری اسلامی احساس می شد، به خصوص توجه به دو نکته اساسی، ضرورت پرداختن به تشکیل نهاد امور تربیتی را قطعی نمود: اولاً انقلاب اسلامی در روند حیات بخش و شورانگیز خود بسیاری از ارزشهای الهی را در جامعه زنده کرده و بویژه در مورد دانش آموزان که سازندگان آینده انقلاب هستند، ضروری می نمود به طور جدی این دستاوردهای ارزشمند پرورش یافته و در ابعاد مختلف بروز نماید. ثانیاً توطئه‌های دشمنان انقلاب از خارج و داخل و بویژه هجوم تبلیغاتی و اخلاگری‌های کور و بی مایه گروهک‌های مخالف، دام گسترده ای برای به انحراف کشاندن مدارس از خط اصیل تعلیم و تربیت بوده و هست. به این ترتیب ضرورت انتقال فرهنگ اسلام به مدارس و حفظ و پرورش ارزشها و آرمانهای انسان ساز انقلاب در میان دانش آموزان، فکر ایجاد حرکتی را در آموزش و پرورش به نام «امور تربیتی» را در اذهان مسئولین بارور نمود (حسینی، ۱۳۹۱).

امور تربیتی با فلسفه برنامه ریزی برای پرورش استعدادهای بالقوه، جهت دادن به رشد طبیعی دانش آموزان در ابعاد جسمانی، روانی و ذهنی و پر نمودن اوقات فراغت نسل نوجوان تشکیل شد و به حق باید گفت که با تلاش و حرکت خالصانه قدمهای بسیار مناسب و مؤثری در پیشبرد اهداف تربیتی تعلیم و تربیت اسلامی را برداشته است. از جمله می توان به تأسیس کانونهای پرورشی برای ارائه برنامه‌های تربیتی سالم به دانش آموزان، ایجاد و توسعه اردوگاهها و اماکن تربیتی، ایجاد دانشکده امور تربیتی به منظور ارتقاء علمی مربیان که اولین مرکزی است که جهت آموزش علمی در مسابقه آموزش و پرورش کشور مان تأسیس

شده است، برنامه ریزی جهت اوقات فراغت جوانان و ... اشاره کرد (جعفری، ۱۳۹۲).

در اسلام به این موضوع مهم توجه بسیار شده و قواعد مناسبی برای رشد انسان تعیین گردیده است. بدیهی است «یک مکتب که درای هدفهای مشخص است و مقررات همه جانبه‌ای دارد و به اصطلاح سیستم حقوقی و سیستم اقتصادی و سیستم سیاسی دارد، نمی‌تواند یک سیستم خاص آموزشی نداشته باشد (پاک‌سرشت، ۱۳۹۳).

از جمله موضوعات اساسی که لازم است طرح شود این است که تربیت چیست؛ آیا تربیت مخصوص انسان است یا موجودات دیگر و یا اشیای دیگر نیز تربیت پذیرند؟ در ماهیت تربیت می‌توان گفت: «تربیت با صنعت فرق دارد. با توجه به همین تفاوت، انسان می‌تواند جهت تربیت را بشناسد. صنعت، «ساختن» است به معنی اینکه شیء، یا اشیا را تحت نوعی پیراستن و آراستن قرار می‌دهند؛ میان اشیا و قوای آنها ارتباط برقرار می‌کنند. قطع و وصله‌هایی در جهت مطلوب انسان صورت می‌گیرد و آن گاه این شیء می‌شود مصنوعی از مصنوعات انسان. فرض کنید که از گل یک حلقه انگشتر یا یک زیور دیگری می‌سازیم، آن را شکل می‌دهیم یا به قول معروف پرداخت می‌کنیم؛ وضع مخصوصی به آن می‌دهیم و می‌شود یک مصنوع برای ما ولی تربیت، پرورش دادن است؛ یعنی استعدادها را درونی را که بالقوه در یک شیء موجود است به فعلیت درآوردن و پروردن و لهذا تربیت فقط در مورد جاندارها یعنی گیاه و حیوان و انسان صادق است. (بختیار نصرآبادی، ۱۳۹۲)

هدف غایی تربیت اسلامی، پرورش انسان مقرب الهی است که شاکله دینی در وجود او به طور کامل شکل بگیرد و رفتارهای دینی ریشه‌دار از او سربرزند. فلسفه خلقت بشر را نیز در همین نکته می‌توان یافت که خداوند انسان را برای این آفرید که او به وسیله تربیت صحیح، کمال یابد و به سر منزل مقصود برسد. با علم به این هدف غایی، تربیت اسلامی اهمیت و جایگاه خاصی پیدا می‌کند. تربیت اسلامی به ایجاد وضعیت مناسبی اطلاق می‌شود که زمینه را برای بروز و ظهور استعدادها و فطری آدمی فراهم می‌کند و او را بالنده‌تر و کمال‌یافته‌تر می‌سازد. هر زمان فرصت و امکان برای فعلیت یافتن استعدادها فراهم می‌شود، آن زمان قداست و ارزش پیدا می‌کند. به همین دلیل می‌توان در تفکر اسلامی

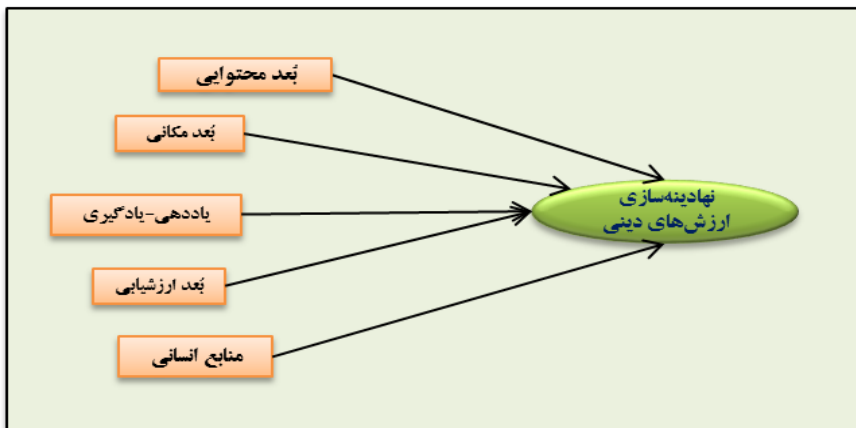
سخن از امور مقدس و نامقدس گفت. امور مقدس اموری است که منسوب به خداوند متعال و موجب رشد انسان می‌شود. امور نامقدس اموری است که خداوند آنها را نامطلوب و مضر به حال آدمی معرفی کرده و آدمیان را از اجرای آنها بازداشته است. با این رویکرد، هر قدر انسان رشد واقعی پیدا کند و به خداوند نزدیک شود، حریم پیدا می‌کند. برای ورود به این حریم باید آدابی را مراعات کرد و قواعدی را به جان خرید. تربیت اسلامی نیز به دلیل ارتباطش با فطرت الهی انسان، ارزش و اهمیت والایی پیدا می‌کند و به علم مقدسی تبدیل می‌شود. هر چند تربیت در مفهوم کلی مقوله‌ای با ارزش است تربیت اسلامی به دلیل انتساب به اسلام قداست پیدا می‌کند. براین اساس ورود به عرصه تربیت اسلامی به اصول و قواعد ویژه نیاز دارد (صفوی، ۱۳۹۰).

متفکر شهید، علامه مطهری به عنوان اندیشمندی اسلامی در خصوص اصول تعلیم و تربیت اسلامی، مسائلی را مطرح کرده است که بررسی و ارائه آنها می‌تواند فضای فکری مشخصی را در تربیت اسلامی به وجود آورد و به کاوشگران عرصه تعلیم و تربیت یاری رساند (محسنی، ۱۳۹۲). آموزش و پرورش از مهم‌ترین نهادهای اجتماعی است و مدرسه مهم‌ترین نهاد و مسئول تربیت عمومی شناخته شده است. تعلیم و تربیت همه جانبه به عهده‌ی مدرسه است. یادگیری، کسب دانش و مهارت‌ها و تغییر رفتار و گرایش، اخلاق و رفتار انسانی و رسیدن به ارزش‌های مطلوب در زندگی فردی و اجتماعی از طریق مدرسه تامین می‌شود (مزیدی، ۱۳۹۲: ۴۵). در نظام آموزش و پرورش، اهدافی طراحی شده است که برای رسیدن به آن هدف‌ها تلاش می‌شود. از مهم‌ترین آنها اهداف پرورشی یا تربیتی است (واحدی، ۱۳۹۰). نهاد امور تربیتی از بدو تاسیس، اصلی‌ترین رسالت خویش را حفظ ارزش‌های الهی در مدارس و ترویج و تعمیق این ارزش‌ها در بین نوجوانان می‌دانسته و می‌داند. مریبان پرورشی، همواره درصدد بوده‌اند تا با ارائه برنامه‌های مناسب، آداب و ارزش‌های اسلامی را در مدارس رواج دهند (حاجی، ۱۳۸۷). اینکه سه دهه پس از تاسیس نهاد امور تربیتی و ارائه برنامه‌های تربیتی و فعالیت‌های مریبان تربیتی می‌گذرد و با توجه به جنگ نرم و ناهنجاری‌های اجتماعی، مانند گرایش به مواد مخدر و فسادهای اخلاقی که در

جامعه دانش‌آموزان را تهدید می‌کند، نیاز به بررسی برخی کمبودها و آسیب‌ها برای ارزیابی درونی و بررسی کیفیت بخشی برنامه‌ها و نقش مریبان پرورشی احساس می‌شود (حسنی، ۱۳۹۲).

همچنین از آنجایی که برنامه‌های تربیتی برای مدارس متوسطه‌ی جهت تحقق این هدف طراحی و اجرا شده است و ابهام در تاثیرگذاری این دوره‌ها در نهادینه‌سازی ارزش‌های دینی وجود دارد؛ با توجه به موارد ذکر شده، مساله اصلی که در این پژوهش به دنبال بررسی و پاسخگویی به آن هستیم، این است که چه آسیب‌هایی بر برنامه‌های تربیتی مدارس متوسطه‌ی استان قم، در نهادینه‌سازی ارزش‌های دینی تاثیرگذار است.

۶. مدل تجربی

۷. فرضیه تحقیق

- ۱- بُعد محیطی (مکانی) برنامه‌های تربیتی آموزش و پرورش در نهادینه‌سازی فرهنگ انقلاب اسلامی تأثیر می‌گذارد.
- ۲- بُعد روش‌های یاددهی-یادگیری برنامه‌های تربیتی آموزش و پرورش در نهادینه‌سازی فرهنگ انقلاب اسلامی تأثیر می‌گذارد.
- ۳- منابع انسانی آموزش و پرورش در نهادینه‌سازی فرهنگ انقلاب اسلامی تأثیر می‌گذارد.
- ۴- بُعد محتوایی برنامه‌های تربیتی آموزش و پرورش در نهادینه‌سازی فرهنگ انقلاب

اسلامی تأثیر می‌گذارد.

۵- بُعد ارزشیابی برنامه‌های تربیتی آموزش و پرورش در نهادینه‌سازی فرهنگ انقلاب

اسلامی تأثیر می‌گذارد.

۸. روش تحقیق

این تحقیق از نظر هدف، کاربردی و از نظر شیوه اجرا توصیفی پیمایشی می‌باشد. جهت جمع آوری داده‌های مورد نیاز در مورد ادبیات و پیشینه تحقیق از مطالعه کتابخانه‌ای استفاده خواهد شد. در این تحقیق جهت جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش شامل مربیان پرورشی مشغول به تدریس در مدارس متوسطه‌ی استان قم در سال تحصیلی ۹۶-۹۵ می‌باشد. از آنجایی که در این تحقیق حجم جامعه آماری در این تحقیق ۱۸۶ در نظر گرفته شده، با توجه جامعه آماری، بر اساس جدول مورگان حجم نمونه ۱۲۱ نفر در نظر گرفته شده است. روش نمونه‌گیری در این تحقیق به صورت تصادفی طبقه‌ای به عنوان نمونه آماری انتخاب می‌باشد. پرسشنامه مورد استفاده در میان نمونه آماری توزیع شده و پس از تکمیل پرسشنامه‌ها و جمع آوری آنها، داده‌های بدست آمده از پرسشنامه‌ها جهت بررسی فرضیات تحقیق و پاسخگویی به سوالات تحقق با استفاده از نرم افزار SPSS و آزمون تی مورد تجزیه تحلیل قرار می‌گیرند.

۹. یافته‌های تحقیق

در این قسمت با استفاده از آزمون تی به بررسی فرضیات و پاسخ‌گویی به سوالات بیان شده در این تحقیق پرداخته می‌شود.

۹-۱- بعد محیطی (مکانی) برنامه‌های تربیتی آموزش و پرورش در نهادینه‌سازی فرهنگ انقلاب اسلامی تأثیر می‌گذارد.

برای پاسخ به سوال اول پژوهش از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده گردید که نتایج آن در جدول ۱ نشان داده شده است.

جدول ۱: نتایج t تک نمونه‌ای جهت بررسی تأثیر آسیب‌ها

در بعد محیطی (مکانی) برنامه‌های تربیتی

متغیر مورد بررسی	گروه پاسخ دهندگان	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین خطای استاندارد
سوال اول	پاسخ دهندگان	۱۲۱	۳/۷۵۳	۰/۳۵۲۵	۰/۰۳۲۰

					متغیر
حد بالا و پایین فاصله اطمینان ۹۵٪	اختلاف میانگین	Sig	df	T	
۰/۸۱۷۴	۰/۶۹۰۴	۰/۷۵۳۹	۰/۰۰	۱۲۰	۲۳/۵۲۰
					سوال اول

مطابق جداول فوق چون سطح معناداری $\text{Sig} = 0/000$ محاسبه شده، در سطح اطمینان (۹۵٪) و خطای اندازه‌گیری (۵٪) $(\alpha = 5\%)$ با درجه‌ی آزادی (df=۱۲۰) تفاوت میانگین محاسبه شده بامیانگین فرضی در میان پاسخ‌دهندگان معنادار است. چون مقدار میانگین محاسبه شده ۳/۷۵۳ به دست آمده برای پاسخ‌دهندگان بیشتر از میانگین استاندارد (۲/۵) است، بنابراین با توجه به نتیجه‌ی این تحلیل می‌توان عنوان کرد که مواردی شامل: کمبود مکان برای اجرای برنامه‌های تربیتی، عدم وجود نمازخانه مناسب، عدم رسیدگی به مکان‌های تربیتی از بعد رسیدگی، عدم جذابیت اماکن تربیتی برای پرورش دینی، دارا نبودن جلوه‌های تربیتی در کلاس‌ها و حیاط، عدم استفاده از مساجد نزدیک مدرسه برای امور تربیت دینی، عدم رسیدگی به مکان‌های تربیتی مانند نمازخانه‌ها از بعد آراستگی، عدم وجود دارالقرآن‌های فعال در نزدیکی مدارس، مجهز نبودن اماکن تربیتی از بعد تجهیزات و وسایل، به عنوان آسیب‌های بُعد مکانی در برنامه‌های تربیتی آموزش و پرورش در نهادینه‌سازی فرهنگ انقلاب اسلامی شناخته می‌شوند.

۹-۲- بُعد روش‌های یاددهی-یادگیری برنامه‌های تربیتی آموزش و پرورش در نهادینه‌سازی فرهنگ انقلاب اسلامی تأثیر می‌گذارد.

برای پاسخ به سوال دوم پژوهش از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده گردید و نتایج در جدول ۲ نشان داده شده است.

جدول ۲: نتایج تک نمونه‌ای جهت بررسی تاثیر آسیب‌ها در بعد روش‌های یاددهی یادگیری برنامه‌های تربیتی

متغیر مورد بررسی	گروه پاسخ دهندگان	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین خطای استاندارد
سوال دوم	پاسخ دهندگان	۱۲۱	۳/۸۰۹	۰/۴۱۳۳	۰/۰۳۷۵۷

متغیر	T	df	Sig	اختلاف میانگین	حد بالا و پایین فاصله اطمینان %۹۵	
سوال دوم	۲۱/۵۳۱	۱۲۰	۰/۰۰	۰/۸۰۹۰	۰/۷۳۴۶	۰/۸۸۳۴

مطابق جداول فوق چون سطح معناداری $\text{Sig} = 0/000$ محاسبه شده، در سطح اطمینان (۹۵٪) و خطای اندازه‌گیری (۵٪) با درجه آزادی (df=۱۲۰) تفاوت میانگین محاسبه شده با میانگین فرضی در میان پاسخ‌دهندگان معنادار است. چون مقدار میانگین محاسبه شده ۳/۸۰۹ به دست آمده برای پاسخ‌دهندگان بیشتر از میانگین استاندارد (۲/۵) است، بنابراین با توجه با نتیجه این تحلیل می‌توان عنوان کرد که مواردی شامل: عدم استفاده از روش‌های یادگیری نوین در نهادهای سازی ارزش‌های دینی، تحمیلی بودن برنامه‌های تربیتی در نهادهای سازی ارزش‌های دینی، بی‌توجهی به عواطف در انتقال باورهای دینی، عدم استفاده از وسایل کمک آموزشی در تربیت دینی، به‌کارگیری محدود تفکر و تعقل در نهادهای سازی ارزش‌های دینی، پرداختن به جنبه‌های رفتاری تربیت دینی به جای جنبه‌ی معرفتی، عدم توجه به علایق دانش‌آموزان و عدم به‌کارگیری روش‌های ارتباطی صحیح در انتقال ارزش‌های دینی، به‌عنوان آسیب‌های بعد روش‌های یاددهی و یادگیری در برنامه‌های تربیتی آموزش و پرورش در نهادهای سازی فرهنگ انقلاب اسلامی شناخته می‌شوند.

۹-۳- منابع انسانی آموزش و پرورش در نهادهای سازی فرهنگ انقلاب اسلامی تأثیر می‌گذارد.

برای پاسخ به سوال سوم پژوهش از آزمون تک نمونه‌ای استفاده گردید و نتایج در جدول ۳- نشان داده شده است.

جدول ۳: نتایج تک نمونه‌ای جهت بررسی تأثیر آسیب‌ها در بعد منابع انسانی

متغیر مورد بررسی	گروه پاسخ دهندگان	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین خطای استاندارد
سوال سوم	پاسخ دهندگان	۱۲۱	۳/۷۳۳	۰/۴۵۵۸	۰/۰۴۱۴

					متغیر
حد بالا و پایین فاصله اطمینان ۹۵٪	اختلاف میانگین	Sig	df	T	
۰/۸۱۵۹	۰/۶۵۱۸	۰/۷۳۳۸	۰/۰۰	۱۲۰	۱۷/۷۱۱

مطابق جداول فوق چون سطح معناداری $Sig = 0/000$ محاسبه شده، در سطح اطمینان (۹۵٪) و خطای اندازه‌گیری (۵٪) $(\alpha = 5\%)$ با درجه‌ی آزادی (df=۱۲۰) تفاوت میانگین محاسبه شده با میانگین فرضی در میان پاسخ‌دهندگان معنادار است. چون مقدار میانگین محاسبه شده ۳/۷۳۳ به دست آمده برای پاسخ دهندگان بیشتر از میانگین استاندارد (۲/۵) است، بنابراین با توجه به نتیجه‌ی این تحلیل می‌توان عنوان کرد که مواردی شامل: مشکلات معیشتی مربیان پرورشی، پرداخت نشدن اضافه کار و حق ماموریت برای فعالیت‌های خارج از ساعات مدرسه، نبود امکان رشد و ارتقای شغلی، کافی نبودن آموزش‌های تربیت معلم و بدو خدمت، کافی نبودن آموزش‌های ضمن خدمت، به کارگیری نیروهای منفعل و سرگردان آموزشی برای این حرفه، عدم قدردانی از مربیان پرورشی به وسیله‌ی مدیران در مقایسه با معلمان، میزان تخصیص مربی به مدارس برحسب تعداد دانش‌آموزان، عدم بهره‌مندی از معلمان متخصص و متدین در امر تربیت دینی و کارایی ضعیف مربیان و عدم توانمندی بالای آنها در امور محوله به عنوان آسیب‌های بعد منابع انسانی در برنامه‌های تربیتی آموزش و پرورش در نهادینه‌سازی فرهنگ انقلاب اسلامی شناخته می‌شوند.

۹-۴- بُعد محتوایی برنامه‌های تربیتی آموزش و پرورش در نهادینه‌سازی فرهنگ انقلاب اسلامی تأثیر می‌گذارد.

برای پاسخ به سوال چهارم پژوهش از آزمون تک نمونه‌ای استفاده گردید و نتایج در جدول ۴ نشان داده شده است.

جدول ۴: نتایج تک نمونه‌ای جهت بررسی تاثیر آسیب‌ها در بعد محتوای برنامه‌های تربیتی

متغیر مورد بررسی	گروه پاسخ دهندگان	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین خطای استاندارد
سوال چهارم	پاسخ دهندگان	۱۲۱	۳/۷۳۳	۰/۴۷۲۱	۰/۰۴۲۹

متغیر	T	df	Sig	اختلاف میانگین	حد بالا و پایین فاصله اطمینان %۹۵	
سوال چهارم	۱۷/۰۹۸	۱۲۰	۰/۰۰۰	۰/۷۳۳۸	۰/۶۴۸۹	۰/۸۱۸۹

مطابق جداول فوق چون سطح معناداری $\text{Sig} = ۰/۰۰۰$ محاسبه شده، در سطح اطمینان (۹۵٪) و خطای اندازه‌گیری ($\alpha = ۵\%$) (بدرجه‌ی آزادی $(df=۱۲۰)$) تفاوت میانگین محاسبه شده با میانگین فرضی در میان پاسخ‌دهندگان معنادار است. چون مقدار میانگین محاسبه شده‌ی ۳/۷۳۳ به دست آمده برای پاسخ‌دهندگان بیشتر از میانگین استاندارد (۲/۵) است، بنابراین با توجه به نتیجه‌ی این تحلیل می‌توان عنوان کرد که مواردی شامل: بی‌توجهی به عنصر زمان در محتوا، مشتبه شدن تربیت دینی با آموزش دینی، تعجیل در تربیت در محتوای برنامه‌های تربیتی، عدم وجود محتوای مشخص در درس پرورشی، دارا نبودن طرح درس و برنامه‌ی سالانه و عدم اهمیت به آن در حوزه‌ی درس و برنامه‌های پرورشی به عنوان آسیب‌های بعد محتوای برنامه‌های تربیتی آموزش و پرورش در نهادینه‌سازی فرهنگ انقلاب اسلامی شناخته می‌شوند.

۹-۵- بررسی سوال پنجم پژوهش: بُعد ارزشیابی برنامه‌های تربیتی آموزش و پرورش در نهادینه‌سازی فرهنگ انقلاب اسلامی تأثیر می‌گذارد.

برای پاسخ به سوال پنجم پژوهش از آزمون تک نمونه‌ای استفاده گردید و نتایج در جدول ۵- نشان داده شده است.

جدول ۵: نتایج تک نمونه‌ای جهت بررسی تاثیر آسیب‌ها در بعد ارزشیابی برنامه‌های تربیتی

متغیر مورد بررسی	گروه پاسخ دهندگان	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین خطای استاندارد
سوال پنجم	پاسخ دهندگان	۱۲۱	۳/۸۱۶	۰/۳۹۴۶	۰/۰۳۵۸

حد بالا و پایین فاصله اطمینان ۹۵٪		اختلاف میانگین	Sig	df	T	متغیر
۰/۸۸۷۶	۰/۷۴۵۵	۰/۸۱۶۵	۰/۰۰	۱۲۰	۲۲/۷۶۱	سوال پنجم

مطابق جداول فوق چون سطح معناداری $Sig = 0/000$ محاسبه شده، در سطح اطمینان (۹۵٪) و خطای اندازه‌گیری ($\alpha = 5\%$) با درجه‌ی آزادی ($df=120$) تفاوت میانگین محاسبه شده بامیانگین فرضی در میان پاسخ‌دهندگان معنادار است. چون مقدار میانگین محاسبه شده‌ی $3/816$ به دست آمده برای پاسخ‌دهندگان بیشتر از میانگین استاندارد ($2/5$) است، بنابراین با توجه به نتیجه‌ی این تحلیل می‌توان عنوان کرد که مواردی شامل: عدم وجود شاخص‌هایی مشخص ارزیابی در این حوزه، عدم وجود ثبات در نیروهای ارزیاب این شاخه، تغییرات سیاسی و تاثیر آن در تغییر شاخص‌های، عدم وجود ارزیابان متخصص در این شاخه و عدم پیگیری ارزیابی‌ها در دوره‌های بعدی به عنوان آسیب‌های بعد ارزیابی در برنامه‌های تربیتی آموزش و پرورش در نهادینه‌سازی فرهنگ انقلاب اسلامی شناخته می‌شوند.

۹-۶- بررسی سوال اصلی پژوهش: آسیب‌های برنامه‌های تربیتی مدارس متوسطه‌ی

استان قم در نهادینه‌سازی ارزش‌های دینی کدام است؟

برای پاسخ به سوال ششم پژوهش از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده گردید و نتایج در جدول ۶ نشان داده شده است.

جدول ۶: نتایج t تک نمونه‌ای جهت بررسی تاثیر آسیب‌های برنامه‌های تربیتی

متغیر مورد بررسی	گروه پاسخ دهندگان	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین خطای استاندارد
سوال اصلی	پاسخ دهندگان	۱۲۱	۳/۷۶۷	۰/۳۷۳۳۶	۰/۰۳۳۹

حد بالا و پایین فاصله اطمینان ۹۵٪		اختلاف میانگین	Sig	df	T	متغیر
۰/۸۳۵۲	۰/۷۰۰۷	۰/۷۶۷۹	۰/۰۰	۱۲۰	۲۲/۶۱۰	سوال اصلی

مطابق جداول فوق چون سطح معناداری $\text{Sig} = 0/000$ محاسبه شده، در سطح اطمینان (۹۵٪) و خطای اندازه‌گیری ($\alpha = 5\%$) با درجه‌ی آزادی ($df=120$) تفاوت میانگین محاسبه شده با میانگین فرضی در میان پاسخ‌دهندگان معنادار است. چون مقدار میانگین محاسبه شده $3/767$ به دست آمده برای پاسخ‌دهندگان بیشتر از میانگین استاندارد ($2/5$) است، با توجه به این نتیجه می‌توان عنوان کرد که آسیب‌های اصلی و موثر در برنامه‌های تربیتی آموزش و پرورش در نهادینه‌سازی فرهنگ انقلاب اسلامی شامل موارد زیر است:

- آسیب‌ها در بعد روش‌های یاددهی یادگیری
- آسیب‌ها در بعد ارزشیابی برنامه‌های تربیتی در نهادینه‌سازی
- آسیب‌های منابع انسانی و برنامه‌های تربیتی
- آسیب‌ها در بعد مکانی
- آسیب‌ها در بعد محتوا

آزمون فریدمن

جدول ۷: نتایج آزمون رتبه بندی فریدمن

میانگین رتبه	رتبه	مؤلفه
۳/۳۸	۱	آسیب‌ها در بعد روش‌های یاددهی یادگیری
۳/۲۶	۲	آسیب‌ها در بعد ارزشیابی برنامه‌های تربیتی در نهادینه‌سازی
۲/۸۶	۳	آسیب‌های منابع انسانی و برنامه‌های تربیتی
۲/۷۸	۴	آسیب‌ها در بعد مکانی
۲/۷۱	۵	آسیب‌ها در بعد محتوا

با توجه به جدول اولویت بندی و با توجه به معنادار بودن آزمون (سطح معناداری کمتر از $0/001$)، می‌توان این گونه بیان کرد که مؤلفه‌ی آسیب‌ها در بعد روش‌های یاددهی یادگیری (با میانگین $3/38$) در اولویت اول اهمیت قرار می‌گیرد. بدین معنا که ویژگی‌های آسیب‌ها در بعد روش‌های یاددهی یادگیری بیشتر از مؤلفه‌های دیگر بر نهادینه‌سازی فرهنگ انقلاب اسلامی مؤثر بوده است. آسیب‌ها در بعد ارزشیابی برنامه‌های تربیتی در نهادینه‌سازی در اولویت دوم، آسیب‌های منابع و انسانی برنامه‌های تربیتی در اولویت سوم، آسیب‌ها در بعد

مکانی در اولویت چهارم و آسیب‌ها در بعد محتوا در اولویت آخر اهمیت قرار گرفته‌اند.

۱۰. نتیجه‌گیری

نهادینه‌سازی و درونی‌کردن ارزش‌های دینی انقلاب اسلامی در دانش‌آموزان زمینه شکل‌گیری گفتمان فرهنگی انقلاب اسلامی و تحقق اهداف و آرمان‌های انقلاب را در جامعه فراهم می‌کند. دانش‌آموزان به عنوان آینده‌سازان انقلاب اسلامی نقش مهمی در تحقق مراحل انقلاب اسلامی و شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی دارند. هرگاه ارزش‌های دینی انقلاب اسلامی در دانش‌آموزان نهادینه گردد، دانش‌افزایی در آنها معنای دیگری می‌یابد و هدفمندی در علم‌اندزوی تحقق می‌یابد. در چنین صورتی است که دانش‌موزان هدف از آموختن را تنها در امور مادی و منافع دنیوی جستجو نمی‌کنند و همواره در پی آموختن برای به کار بستن برای تحقق آرمان‌های انقلاب اسلامی خواهند بود.

کتابنامه

- اکبری، معصومه (۱۳۹۳). بررسی تربیت دینی با توجه به اسناد تحول در آموزش و پرورش. تهران: دانشگاه الزهرا.
- باقری، خسرو (۱۳۸۰). آسیب و سلامت تربیت دینی، تربیت اسلامی. تهران، نشر تربیت اسلامی.
- بختیار نصرآبادی، حسن علی (۱۳۹۲). بررسی عوامل درون آموزشی مؤثر در گرایش دانش آموزان به امور تربیتی. علوم انسانی، ۱۳ (۵۰)، ۸۵-۱۰۲.
- پاکسرشت، محمد جعفر (۱۳۹۳). درآمدی بر تعلیم و تربیت اسلامی. تهران، سمت.
- جعفری، علی (۱۳۹۲). بررسی نگرش اعضاء ستادهای تربیتی مدارس منطقه رضویه نسبت به فعالیتهای پرورشی. مشهد، دانشگاه فردوسی.
- حاجی، علی (۱۳۸۷). بررسی ویژگیهای مشاور موفق از نظر دانش آموزان (دختر و پسر). مقطع متوسطه‌ی نظام جدید ناحیه ۶ مشهد.
- حسینی، محمد (۱۳۹۲). آیا تزکیه بر تعلیم مقدم است. روان‌شناسی و علوم تربیتی، ۳۶ (۲)، ۱۰۵-۱۲۸.
- حسینی، سیدمحمد (۱۳۹۱). تعلیم و تربیت در گفتگو با علیمحمد کاردان. پژوهشگران، ۱ (۷ و ۶)، ۲۷-۱۵.
- شرف آبادی، آذر (۱۳۹۱). بررسی شیوه‌های نهادینه کردن ارزش‌های دینی در میان دانش آموزان دوره ابتدایی از دیدگاه اسلام. تهران، دانشگاه آزاد اسلامی.
- صفوی، امان اله (۱۳۹۰). تاریخ آموزش و پرورش ایران؛ از ایران باستان، تهران، رشد.
- علاقه بند، علی (۱۳۹۲). جامعه‌شناسی آموزش و پرورش. تهران، فروردین.
- کریمی، عبدالعظیم (۱۳۸۳). آموزش به مثابه پرورش. تهران، پژوهشکده تعلیم و تربیت.
- لطیفی، سلمان (۱۳۹۰). بررسی میزان تحقق اهداف مسابقات فرهنگی هنری در آموزشگاههای شهرستان نیشابور از نظر مدیران، مربیان پرورشی و دانش آموزان، تهران، دانشگاه علامه طباطبایی.
- محسنی، منوچهر (۱۳۹۲). دانشگاه در بستر رشد تاریخی از نظر ساختارها و نقش‌ها. جامعه و فرهنگ اسلامی، تهران، وزارت فرهنگ و آموزش.
- مرادی، اسدالله (۱۳۹۲). آسیب شناسی تربیت دینی در گفتگو با اندیشمندان و صاحب نظران. تهران، مدرسه.

مرتضوی، سیدجلیل (۱۳۹۱). بررسی آرای دانش‌آموزان دوره راهنمایی درباره نحوه برگزاری مسابقات قرآن. شیراز، مرکز آموزش عالی فرهنگیان شهید رجایی شیراز.

مزیدی، محمد، ایران پور، ماه منیر، و خوشبخت، فریبا (۱۳۹۲). آسیب‌شناسی فعالیتهای پرورشی و امور تربیتی از دیدگاه مربیان پرورشی مقاطع مختلف شهر شیراز. اسلام و پژوهش‌های تربیتی، ۵(۱)، ۲۳-۳۳.

نساجی زواره، اسماعیل (۱۳۹۲). آسیب‌شناسی تربیت دینی دانش‌آموزان.

واحدی، شهرام (۱۳۹۰). بررسی اثربخشی برنامه‌های امور پرورشی (مسابقات فرهنگی هنری) بر فرزندان شاهد فعال و غیرفعال مقطع راهنمایی پسرانه در استان آذربایجان غربی. تهران، بنیاد شهید و امور ایثارگران.

Altaş, Nurullah. (2015). Towards Comprehensive Religious Education (a Trial for New Research Ways within the Frame of Liberalism and Multiculturalism Concepts). *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 174, 131-136. doi: 10.1016/j.sbspro.2015.01.637.

Norel, Mariana (2013) Religious Education an Important Dimension of Human's Education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 93, 338-342.